

Goedkeuring van het op 14 december 1960 te Parijs tot stand gekomen Verdrag nopens de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, met Aanvullend Protocol Nr. 1, en van het tezelfdertijd tot stand gekomen Protocol inzake de herziening van het Verdrag van 16 april 1948 nopens Europese Economische Samenwerking

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

Op 14 december 1960 vond in de Salon de l'Horloge van het Franse Ministerie van Buitenlandse Zaken de ondertekening plaats van het Verdrag tot oprichting van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (O.E.S.O.). Door deze ondertekening gaven de regeringen van 18 Europese landen, voordien reeds verenigd in de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (O.E.E.S.), en van Canada en de Verenigde Staten van Amerika te kennen, dat zij de Europese samenwerking, zoals deze in de meer dan twaalf jaren van het bestaan der O.E.E.S. was gegroeid, wilden verruimen tot een samenwerking in Noordatlantisch verband.

De ondergetekenden menen dat het, bij de aanbieding van dit verdrag ter goedkeuring aan de Staten-Generaal, zinvol is in de toelichting op dit verdrag deze historische band met de O.E.E.S. in het licht te stellen en mede tegen deze achtergrond de betekenis van de totstandkoming van de nieuwe organisatie te belichten. Het eerste hoofdstuk van deze memorie van toelichting is hieraan gewijd. In hoofdstuk II wordt vervolgens meer in bijzonderheden getreden en een nadere toelichting op het verdrag gegeven, waarbij tevens aandacht wordt geschonken aan de werkwijze van de nieuwe organisatie.

HOOFDSTUK I.

De betekenis van de totstandkoming van de organisatie.

I. 1. De Europese samenwerking in de O.E.E.S.

De Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (*Stb.* I 484), die bij inwerkingtreding van het onderhavige verdrag zal overgaan in de Organisatie voor Europese Samenwerking en Ontwikkeling, ving haar werkzaamheden in 1948 aan. Aanleiding tot de oprichting van de O.E.E.S. vormde het grootscheepse hulpprogramma, dat de Verenigde Staten van Amerika in 1947 aan het door de oorlog getroffen Europa in uitzicht stelden en dat bekend zou worden als het Marshall-plan. Naast de verdeling van de gelden, afkomstig van het Europese Herstel-Programma, stelde de organisatie zich de economische samenwerking tussen de Europese landen ten doel.

In de eerste jaren heeft deze samenwerking zich geconcentreerd op de bevrijding van het handels-, diensten- en betalingsverkeer. Overeenkomstig daartoe opgestelde programma's werd de onderlinge handel der landen geleidelijk tot meer dan 90 pct. van kwantitatieve restricties bevrijd. In dit verband was ook van belang de vrijmaking van het betalingsverkeer, welke in het kader van de op 19 september 1950 tot stand gekomen Europese Betalings Unie (E.B.U.) (*Trb.* 1953, 40, zie ook *Trb.* 1956, 59) plaatsvond, die, na de totstandkoming van de externe convertibiliteit in december 1958, door de Europese Monetair Overeenkomst (E.M.O.) (*Trb.* 1956, 66) werd opgevolgd.

In de loop van haar bestaan verwijdde zich het terrein van de werkzaamheden der organisatie. Zo werd actie gevoerd tot bevordering van de produktiviteit in het Europese Produktiviteitsagentschap, vonden consultaties plaats over de

economische politiek der landen en werd ook de bevrijding van het kapitaalverkeer ter hand genomen; voorts werden het Europese Agentschap voor Kernenergie en de Organisatie voor Wetenschappelijk en Technisch Personeel opgericht.

In de achter ons liggende jaren heeft de O.E.E.S. een uiterst belangrijk werk verricht op het gebied van de vrijmaking van het Europese handels- en betalingsverkeer en mede daardoor van de bevrijding van de wereldhandel. Haar arbeid heeft een aanzienlijke bijdrage geleverd tot de gezondmaking van de economieën en de welvaartsstijging in de West-europese landen en tot een versterking van de banden tussen deze landen. Voorts heeft de samenwerking, die in de O.E.E.S. is gegroeid, tevens tot voedingsbodeme gediend van de verdergaande economische integratie waartoe in beperkte kring, eerst in de Gemeenschappen van de Zes, daarna ook in de Vrijhandelsassociatie van de Zeven, werd overgegaan.

Met een open oog voor de wenselijkheid van een aanpassing der organisatie aan de gewijzigde omstandigheden heeft de Regering zich bij de onderhandelingen over de toetreding van de Verenigde Staten en Canada tot een vernieuwde organisatie als richtlijn gesteld, dat de waardevolle materiële afspraken, die in de O.E.E.S. tot stand gekomen waren, moesten worden gehandhaafd en dat de geest van samenwerking, die geleidelijk was gegroeid, zoveel mogelijk ook de nieuwe organisatie zou moeten kenmerken.

I. 2. Aanleiding tot de onderhandelingen over de reorganisatie van de O.E.E.S.

Het initiatief tot de reorganisatie van de O.E.E.S. is van Amerikaanse oorsprong. Aan het plan een nauwere Atlantische economische samenwerking in de plaats te stellen van de bestaande economische samenwerking in breed Europees verband lagen verschillende overwegingen ten grondslag.

Allereerst maakte de versterking van de economische positie van de O.E.E.S.-landen het mogelijk, dat de O.E.E.S. op een nieuwe leest zou worden geschoeid. De instelling van de externe convertibiliteit, uitvloeisel van het krachtige economische en monetaire herstel van de meeste O.E.E.S.-landen, had deze landen monetair in een aan de Verenigde Staten en Canada gelijke positie gebracht. Een gevolg hiervan was dat, overeenkomstig de voorschriften van het Internationale Monetair Fonds (I.M.F.) en de Algemene overeenkomst inzake Tarieven en Handel (G.A.T.T.), ook op handelsgebied de discriminatie op contingenten ten nadele van niet-leden van de O.E.E.S. moest worden opgeheven. In een hervorming van de organisatie zou thans tot uitdrukking komen en moeten komen, dat de landen op het gebied van de liberalisatie geen beperking tot de eigen kring meer beogen.

De economische vooruitgang van de O.E.E.S.-leden maakte het tevens mogelijk en, zowel uit het oogpunt der Europese landen als uit dat der Verenigde Staten en Canada, ook wenselijk dat de twee laatstgenoemde landen voortaan aan de Europese samenwerking actief zouden gaan deelnemen. Zo zou dank zij het herstel van de Europese economieën de band

kunnen worden gelegd voor een economische Atlantische samenwerking, die, hoewel zich uitstreckende over een groter aantal landen en zich niet baserende op dezelfde politieke achtergronden, een economisch pendant zou kunnen zijn van de bestaande Noordatlantische samenwerking in de Noordatlantische Verdragsorganisatie. Het belang, dat in het bijzonder de Verenigde Staten en Canada thans, meer dan voordien, hebben bij deelneming met volle zeggenschap aan de economische samenwerking, wordt geïllustreerd door de belangstelling, die deze landen tonen voor besprekingen, die verband houden met de problemen tussen de Zes en de Zeven, terwijl ook de achteruitgang van de Amerikaanse betalingsbalans het belang dezer Atlantische samenwerking voor de Verenigde Staten actueel maakt.

Het Amerikaanse initiatief is voorts geïnspireerd geweest door de, ook door de Europese landen onderkende, noodzaak tot grotere samenwerking in hun relaties met de ontwikkelde en minder ontwikkelde landen. Naar gelang de rijkere landen van het Westen zich economisch verder ontwikkelen, wordt de mogelijkheid tot hulpverlening aan het achtergebleven deel van de wereld groter. Politieke redenen pleiten ervoor, dat het Westen met spoed in verenigd overleg pogingen aanwendt om de landen, die in een minder vergevorderd stadium van ontwikkeling verkeren, te helpen zich uit hun armoede te verheffen. Bij de Amerikaanse regering bestaat bovendien het streven, het aandeel van de Europese landen in de financiële verantwoordelijkheid ten opzichte van de minder ontwikkelde landen te vergroten.

Ten slotte vormde ook een factor, dat de O.E.E.S., sinds de mislukking van de onderhandelingen over een Europese vrijhandelszone, welke onder haar aegis waren gevoerd, aan vitaliteit had ingeboet. Aan de organisatie kleefde sindsdien het odium, dat zij haar belangrijkste nog resterende taak, de enderlinge afbraak der tarieven, niet tot een goed einde had gebracht. Bovendien had de reputatie van de O.E.E.S. in sommige landen, met name Frankrijk, geleden onder het onaangename verloop der onderhandelingen over de Europese vrijhandelszone. Een nieuwe impuls aan de organisatie was derhalve geboden.

I. 3. Korte schets van het verloop der onderhandelingen

Tijdens de conferentie van de Westelijke Grote Vier, op 21 december 1959 in Rambouillet gehouden, werd op Amerikaans initiatief door de regeringen van de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten besloten tot het beleggen van een economische conferentie, waaraan ministeriële vertegenwoordigers van een aantal Europese landen, de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap (E.E.G.), de Verenigde Staten en Canada zouden deelnemen. Deze conferentie, welke de eerste ondergetekende werd uitgenodigd voor te zitten, vond op 12 en 13 januari 1960 in Parijs plaats. Op deze bijeenkomst werden drie resoluties aangenomen, welke op 14 januari door de voltallige vergadering van de 18 O.E.E.S.-landen, de Verenigde Staten en Canada en de Commissie van de E.E.G. werden bevestigd.

Deze drie resoluties hielden het volgende in.

a. Een groep van vier hooggeplaatste functionarissen¹⁾ werd uitgenodigd om na overleg met de regeringen, de Europese Gemeenschappen en andere belanghebbende internationale organisaties een rapport over de mogelijke reorganisatie van de O.E.E.S. uit te brengen. Dit rapport, dat de vier deskundigen op eigen gezag zouden opstellen, zou vervolgens ter beoordeling aan een conferentie van vertegenwoordigers van de 20 landen en van de Europese Gemeenschappen worden voorgelegd.

¹⁾ De heren W. Randolph Burgess, toenmalig vertegenwoordiger van de Verenigde Staten bij de N.A.V.O., de Fransman Bernard Clappier, Directeur voor Buitenlandse Betrekkingen bij het Ministerie van Economische Zaken, Sir Paul Gore-Booth, destijds onder-staatssecretaris bij het Foreign Office, en Xenophon Zolotas, President van de Griekse Nationale Bank.

b. Aan de 20 regeringen werd voorgesteld te zamen met de E.E.G. een Commissie voor Handelsproblemen in te stellen ter bespreking van gemeenschappelijke handelsproblemen, met name die, welke uit de totstandkoming van de E.E.G. en de Europese Vrijhandelsassociatie (E.V.A.) voortvloeien.

c. Kennis werd genomen van de wens van een achttal landen¹⁾ en de Commissie van de E.E.G. een „Groep voor Ontwikkelingsbijstand” („Development Assistance Group”, korthedshalve in het hiernavolgende afgekort tot D.A.G.) te vormen ter bespreking van de problemen, verband houdende met de kapitaalverstrekking aan minder ontwikkelde landen.

De onder b en c genoemde resoluties liepen in feite vooruit op wat het werkkterrein van de toekomstige organisatie zou worden. De taak van de Commissie voor Handelsproblemen immers zal, zoals later werd overeengekomen, bij inwerkingtreding van het O.E.S.O.-verdrag worden overgenomen door de Handelscommissie van de O.E.S.O.; de D.A.G. zal bij de totstandkoming van de O.E.S.O. in een „Commissie voor Ontwikkelingsbijstand” (Development Assistance Committee) worden veranderd, met behoud van de huidige functies en karakteristieken.

In april 1960 diende de Groep van Vier haar rapport in over de hervorming van de O.E.E.S.²⁾ Het rapport bevatte een ontwerp-verdrag, benevens een aantal beschouwingen over de doeleinden, de taken, de bevoegdheden en de structuur der nieuwe organisatie en voorts een advies over een aantal formele problemen. Op 25 mei verklaarde een bijeenkomst van hoge functionarissen van de 20 staten en de Europese Gemeenschappen zich in grote lijnen akkoord met het rapport. Een werkgroep werd ingesteld, welke de opdracht kreeg een gewijzigd ontwerp-verdrag op te stellen en een procedure te ontwerpen, volgens welke zou kunnen worden bepaald welke besluiten en aanbevelingen van de O.E.E.S., eventueel in gewijzigde vorm, in de nieuwe constellatie zouden kunnen worden gehandhaafd.

Op 23 juli 1960 vond vervolgens opnieuw een ministeriële vergadering plaats, waarin nadere richtlijnen en concrete aanwijzingen werden gegeven voor de onderhandelingen. Besloten werd onder meer, dat in de nieuwe organisatie een handelscommissie zou worden ingesteld, waarvan ook het mandaat werd vastgesteld. Tevens werd een secretaris-generaal voor de nieuwe organisatie benoemd — de Deense oud-Minister Thorkil Kristensen —, die tot de formele oprichting van de nieuwe organisatie als secretaris-generaal van de O.E.E.S. zou optreden. Als zodanig zat de heer Kristensen ook het Voorbereidende Comité voor, dat in de laatste fase, herfst 1960, belast was met het voeren der onderhandelingen. Op 13 en 14 december vond ten slotte wederom een ministeriële vergadering plaats, waarbij het verdrag met de daarbij behorende documenten werd vastgesteld en ondertekend; tevens namen de Ministers een resolutie³⁾ aan, waarin het rapport van het Voorbereidende Comité werd goedgekeurd.

Tijdens de onderhandelingen, die overigens, over het geheel genomen, in een sfeer van goede wil en wederzijds begrip werden gevoerd, moesten oplossingen worden gevonden voor meningsverschillen over een aantal essentiële vraagstukken. Mede ter verduidelijking van de betekenis van de organisatie zal hier nader worden ingegaan op de belangrijkste tijdens de onderhandelingen gerezen problemen.

¹⁾ België, Canada, Duitsland, Frankrijk, Italië, Portugal, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Later traden ook Japan en Nederland tot de groep toe.

²⁾ „A Remodelled Economic Organisation, a report by the Group of Four”, Parijs, april 1960. Dit rapport werd op 22 april 1960 toegezonden aan de betrokken vaste commissies van beide Kamers der Staten-Generaal.

³⁾ Zie *Tvb.* 1961, 60, blz. 13.

⁴⁾ Dit rapport werd op 20 januari 1961 toegezonden aan de betrokken vaste commissies van beide Kamers der Staten-Generaal. Het is vervolgens afgedrukt in *Tvb.* 1961, 60, blz. 14 e.v.

1. De regeringen waren het er alras over eens, dat de nieuwe organisatie in elk geval twee taken zouden zijn beschoren. In de eerste plaats zou zij de evenwichtige economische groei der landen moeten bevorderen door overleg over en coördinatie van het economische, monetaire en conjuncturele beleid. In de tweede plaats zou zij een bijdrage moeten leveren aan de ontwikkeling van economisch minder ontwikkelde landen binnen en buiten de organisatie. Aarzelend bestond echter omtrent een eventuele derde taak, die op het gebied van de handel zou moeten liggen. Vele Europese Regeringen, waaronder ook de Nederlandse, waren van mening dat in de nieuwe organisatie, evenals in de O.E.E.S., pogingen moeten worden aangewend, de handelsbelemmeringen verder af te breken en hetgeen reeds bereikt was te behouden. Daarbij gingen deze Regeringen van de veronderstelling uit, dat de traditie van samenwerking, die in de O.E.E.S. is gegroeid, de verwantschap van het economische beleid en de economische structuur hunner landen en de beperkte regionale samenstelling van de nieuwe organisatie het mogelijk maken, ook op het gebied van de handel verdergaande resultaten te bereiken in het kader van de O.E.S.O. dan in ruimer verband. Daar de betalingsbalansmoeilijkheden van de meeste Europese landen achter de rug zijn, zou de afbraak der handelsbelemmeringen, voor zover niet tot stand komend in het kader van een douane-unie of een vrijhandelszone, non-discriminatoir moeten plaatsvinden. Nu Europa zich in twee handelsgroepen had verdeeld, was het volgens deze landen van des te groter belang, dat de problemen, resulterende uit deze groepsvorming in het kader van de O.E.S.O., zouden worden behandeld.

Andere Regeringen, met name de beide Noord Amerikaanse en de Franse, hadden aanvankelijk enige moeite deze visie te onderschrijven, onder het motief dat het gevaar bestond, dat door duplicatie met het G.A.T.T. deze laatste organisatie zou worden verzwakt. Zij vreesden bovendien dat de activiteit op handelsgebied in de O.E.S.O. weerstand zou oproepen bij de andere deelnemers aan het G.A.T.T. Daarbij komt, dat de Verenigde Staten en Canada ermee rekening moesten houden dat een belangrijk deel van hun economische en handelsbelangen buiten Europa liggen. Voorts heeft het Amerikaanse Congres principiële bezwaren tegen een aantasting van de eigen rechten op het gebied van de handel.

Het stemt de ondergetekenden tot voldoening dat uiteindelijk is besloten „het bijdragen tot de expansie van de wereldhandel op een multilaterale en non-discriminatoire basis” (artikel 1, lid c) onder de doeleinden van de organisatie op te nemen. De Handelscommissie, over de instelling waarvan hierboven reeds werd gesproken, krijgt ook tot taak de confrontatie van het algemene handelsbeleid van de staten te bewerkstelligen en specifieke handelsproblemen te onderzoeken, die in eerste instantie van belang zijn voor de Lid-Staten en hun overzeese gebieden.

2. Bij de aanvang van de onderhandelingen bestond bij sommige Regeringen enige onzekerheid ten aanzien van de vraag, of aan de nieuwe organisatie bevoegdheid zou moeten worden toegekend tot het nemen van besluiten, welke de leden zouden binden. De Amerikaanse delegatie vreesde, dat het Amerikaanse Congres bezwaren zou koesteren tegen het verlenen van een dergelijke bevoegdheid aan de organisatie. Ook Canada neigde er aanvankelijk toe de organisatie uitsluitend consultatieve bevoegdheden te geven, waardoor aan de Lid-Staten formeel slechts aanbevelingen zouden kunnen worden gegeven.

Het stemt tot tevredenheid dat de V.S. en Canada in de loop van de onderhandelingen de bereidheid hebben getoond, te erkennen dat besluiten kunnen worden genomen, die de landen binden (artikel 5).

3. Verschil van mening bestond ook over de vraag, wat er van hetgeen in de O.E.E.S. was bereikt in de nieuwe organisatie moest worden overgenomen. Het ging hier met name om de beslissingen en aanbevelingen, voor zover deze althans

nog van kracht waren, en de codes van liberalisatie die de Raad van de O.E.E.S. in de loop van dertien jaren had aangevaard. De Groep van Vier beval in haar rapport aan, dat over de eventuele overneming van deze voorzieningen („acts”) eerst na inwerkingtreding van het O.E.S.O.-verdrag zou worden beslist door de Raad van de nieuwe organisatie. Dit hield in dat de oude voorzieningen zouden vervallen, tenzij de Raad van de O.E.S.O. te zijner tijd anders mocht besluiten.

Verschillende Europese regeringen, waaronder ook de Nederlandse, hebben zich echter tijdens de bijeenkomst in mei 1960 tegen dit voorstel verzet. Huns inziens moest meer zekerheid worden verkregen over het lot van deze voorzieningen, voorzover deze nog waardevol zouden blijken, voordat het verdrag zou worden ondertekend.

De hierop volgende onderhandelingen zijn voor een belangrijk deel gewijd geweest aan het onderzoek, welke voorzieningen in de nieuwe organisatie zouden worden overgenomen en welke zouden kunnen vervallen. Daarbij is gebleken dat een niet onbelangrijk deel van de aanbevelingen en besluiten aan betekenis had ingeboet of niet meer paste in de veranderde economische situatie.

Zo werd besloten, dat de liberalisatiecode voor de handel in het licht van de nieuwe situatie kon vervallen. Andere besluiten — zoals de liberalisatiecodes voor kapitaal en dienstenverkeer — zouden echter, zij het in een aangepaste versie, door de nieuwe organisatie worden overgenomen.

Sommige voorzieningen konden, althans op dit moment, nog niet door de Noord Amerikaanse landen worden aangevaard, maar zullen wel voor de Europese landen blijven gelden. Zo zullen het Europees Agentschap voor Kernenergie en de Europese Monetaire Overeenkomst in Europees kader blijven voortbestaan. In het algemeen is er echter naar gestreefd de activiteiten van de O.E.E.S., waar mogelijk, in Atlantisch kader onder volledige deelneming van de Verenigde Staten en Canada te doen voortzetten.

De ondergetekenden verhelen niet, dat zij er de voorkeur aan zouden hebben gegeven dat bepaalde voorzieningen met name op handelsgebied, zij het aangepast aan de veranderde situatie, in de nieuwe organisatie zouden zijn overgenomen. De Benelux-delegaties hebben ook in de laatste fase, tijdens de slotconferentie in december, nog een poging aangewend meer zekerheid te verkrijgen over het lot van deze aanbevelingen en besluiten. Het resultaat hiervan is geweest dat werd overeengekomen dat de inhoud van deze voorzieningen, in het bijzonder die welke over betalingsbalansmoeilijkheden handelen, na de totstandkoming van de nieuwe organisatie nog eens ernstig zal worden onderzocht. Daarbij hebben de landen toegezegd zich te zullen laten leiden door de geest van samenwerking welke de O.E.E.S. steeds heeft gekenmerkt.

I. 4. Betekenis van de organisatie

Zoals in het voorgaande reeds is uiteengezet en zoals ook blijkt uit artikel 1 van het verdrag, zijn de doeleinden van de nieuwe organisatie drievoudig. Zij kunnen in het kort als volgt worden samengevat:

a. bevordering van de economische groei, de werkgelegenheid en de stijging van de levensstandaard in de Lid-Staten, onder handhaving van de financiële stabiliteit, ten einde aldus bij te dragen tot de ontwikkeling van de wereldeconomie (artikel 1, lid a);

b. economische expansie van landen, die in een minder vergevorderd stadium van ontwikkeling verkeren, zowel binnen als buiten de organisatie (artikel 1, lid b);

c. uitbreiding van de wereldhandel op een multilaterale non-discriminatoire basis (artikel 1, lid c).

Deze formuleringen bevestigen, dat de doelstellingen van de O.E.S.O., meer dan die van de O.E.E.S., zich richten op de verhouding met landen buiten de organisatie. De nieuwe organisatie heeft niet alleen tot taak de economische ontwik-

keling in de Lid-Staten te bevorderen, doch uit de formulering van het hierboven vermelde lid *a* van artikel 1 blijkt, dat zij hiermee tevens beoogt bij te dragen tot een gezonde groei in de landen buiten de organisatie. De doelstellingen, genoemd onder *b* en *c*, zijn in nog sterkere mate vervat in woorden, die dit naar buiten gerichte karakter van de O.E.S.O. duidelijk maken.

Over de concrete werkzaamheden, door middel waarvan de nieuwe organisatie deze doelstellingen hoopt te realiseren, geven bovenstaande omschrijvingen echter weinig aanwijzingen. Met name worden zowel hierin als in de lijst van O.E.E.S.-voorzieningen, die zullen worden overgenomen door de O.E.S.O.-Raad, en in het rapport van het Voorbereidend Comité over de toekomstige werkzaamheden onvoldoende aanknopingspunten gegeven om een definitief oordeel mogelijk te maken over de vraag, tot welke verplichtingen de Lid-Staten in feite bereid zullen zijn. Een verklaring hiervoor moet mede worden gezocht in de bijzondere omstandigheden, waaronder de onderhandelingen over de O.E.S.O. moesten worden gevoerd.

Met de Amerikaanse verkiezingen voor de boeg en in de wetenschap, dat het Amerikaanse Congres nog nimmer tevoren aan een multilateraal economisch verdrag van deze draagwijdte zijn goedkeuring gaf, waren de Amerikaanse onderhandelaren tot voorzichtigheid genoopt. Daarbij komt, dat de mislukking van de onderhandelingen over de Europese vrijhandelszone nog vers in het geheugen lag. Het moet dan ook bepaald als een positief resultaat worden beschouwd, dat het nog slechts twee jaar na de mislukking van deze onderhandelingen mogelijk bleek in nagenoeg dezelfde kring van landen tot overeenstemming te geraken over een verdrag tot economische samenwerking van deze strekking. Dat dezelfde krachten, die de onderhandelingen over een vrijhandelszone deden mislukken, hierbij hun invloed hebben doen gelden, was uiteraard onvermijdelijk. Deze omstandigheden in aanmerking nemende, heeft de Nederlandse delegatie gemeend, met de Beneluxpartners en vele andere Europese landen, bewust naar een maximale flexibiliteit in doelstelling en regels der organisatie te moeten streven, zodat alle mogelijkheden voor de toekomst open zouden blijven.

De gebeurtenissen in de laatste maanden lijken te bevestigen, dat deze tijdens de onderhandelingen gevolgde politiek haar vruchten zal afwerpen. Reeds is gebleken, dat de huidige Amerikaanse Regering, welke inmiddels de goedkeuring van de Senaat voor het O.E.S.O.-verdrag verkreeg, grote verwachtingen koestert van de toekomst van de organisatie. Herhaaldelijk wordt verwezen naar de mogelijkheid, in het kader van de O.E.S.O. belangrijke economische problemen te bespreken, zoals die van het Amerikaanse betalingsbalanstekort, de overschotten van bepaalde Europese valuta's, de groei van de Amerikaanse economie en de ontwikkeling der minder ontwikkelde landen. Indien deze bereidheid om de O.E.S.O. als een forum van actieve samenwerking te beschouwen zich handhaaft en versterkt en indien de economische omstandigheden een ontwikkeling der organisatie gedogen, is er alle reden om de toekomst van de O.E.S.O. met vertrouwen tegemoet te zien.

Met de totstandkoming van de O.E.S.O. is naar het oordeel der Regering een instrument geschapen, waarmee de Noord-atlantische Staten, naast hun meer politiek gerichte activiteit in de N.A.V.O., de klemmende economische problemen van dit tijdsbestek nader tot een oplossing kunnen brengen.

De groeiende economische afhankelijkheid van hun economieën maakt het wenselijk, dat in nauwer overleg dan voorheen het economisch beleid wordt gevoerd. De uitdaging waarvoor de communistisch georganiseerde volkshuishoudingen het Westen stellen, maakt het noodzakelijk dat het Westen door een gecoördineerd beleid de gezonde en stabiele groei waarborgt van de landen van de vrije wereld. Deze groei kan tevens worden bevorderd door verruiming van het handelsverkeer op mondiale basis waarbij, naar de Regering hoopt, aan de O.E.S.O. een stimulerende rol zal toevallen. De rijpende problemen waarvoor de onderontwikkelde landen zijn ge-

steld, maken het urgent dat de ontwikkelde landen van het Westen zich in verenigd overleg ernstige inspanningen getroosten deze economisch minder ver gevorderde landen bij te staan. De O.E.S.O. kan het kader zijn waarbinnen een belangrijke bijdrage tot de verwezenlijking van deze ambitieuze doelstellingen kan worden geleverd.

HOOFDSTUK II

Nadere toelichting op organisatie en verdrag

In onderstaande nadere toelichting op de organisatie en het verdrag zal achtereenvolgens worden ingegaan op:

de taak en de inhoud van de O.E.S.O., waarbij de voornaamste werkzaamheden zullen worden besproken;

de verhouding van het Koninkrijk tot de O.E.S.O., waarbij de toepasselijkheid van het verdrag op de verschillende delen van het Koninkrijk zal worden behandeld;

de voornaamste bepalingen van het verdrag, voor zover niet reeds eerder besproken, waarbij in het bijzonder de instellingen van de O.E.S.O., de betrekkingen met parlementaire vertegenwoordigers, de betrekkingen met andere organisaties en een aantal speciale verdragsbepalingen zullen worden behandeld.

II. 1. *Taken en inhoud van de O.E.S.O.*

De voornaamste doelstellingen van de O.E.S.O. zullen, zoals in het vorige hoofdstuk, sub 4, reeds uitvoeriger is aangegeven, liggen op het terrein van de coördinatie van de economische politiek, op dat van de bijstand aan onderontwikkelde landen en op het gebied van de handel. Daarnaast zal de O.E.S.O. taken vervullen op het gebied van het diensten- en kapitaalverkeer, de landbouw en de visserij en op een aantal andere terreinen.

De wijze, waarop de O.E.S.O. deze taken zal vervullen, is nader omschreven in de paragrafen A t/m F hiernavolgend. Deze omschrijving kan, zoals sub 4 is uiteengezet, niet stoeien op de bepalingen van het verdrag zelf, die ook in artikel 2, handelende over de middelen tot het bereiken der verdragsdoelstellingen, slechts in algemene bewoordingen zijn vervat. Het overleg dat in het op 26 juli 1960 ingestelde Voorbereidende Comité is gevoerd, heeft evenwel meer gedetailleerde aanwijzingen over de toekomstige werkzaamheden opgeleverd. Het rapport van dit Voorbereidende Comité, dat door de ministersconferentie van 13 en 14 december 1960 is aanvaard, levert — al is het niet als een formele overeenkomst te beschouwen — toch voldoende aanknopingspunten voor het verkrijgen van een indruk van de activiteit die in het kader van de organisatie zal kunnen worden ontwikkeld. Evenals hierboven reeds enkele malen is geschied zal derhalve van de conclusies die het Voorbereidende Comité in zijn rapport heeft verwerkt, gebruik worden gemaakt bij onderstaande uiteenzetting.

A. *Economische politiek*

De doelstelling van de O.E.S.O. op het gebied van de economische politiek — het bevorderen van „de grootst mogelijke economische groei en werkgelegenheid en een stijgende levensstandaard onder handhaving van de financiële stabiliteit, mede ten einde aldus bij te dragen tot de ontwikkeling van de wereld-economie” — lag impliciet ook reeds opgesloten in de werkzaamheden van de O.E.E.S. Deze doelstelling heeft echter in de nieuwe organisatie meer accent gekregen. Zij zal, evenals bij de O.E.E.S. het geval was, onder andere in een Commissie voor de Economische Politiek worden nagestreefd. Deze commissie heeft tot taak de economische en financiële situatie en het beleid van de landen in ogenschouw te nemen en daarbij bijzondere aandacht te besteden aan de gevolgen van het beleid der Lid-Staten buiten de eigen grenzen in het licht van de groeiende interdependentie van de nationale economieën. Hiernaast zal een commissie worden ingesteld voor het onderzoek van economische en ontwikkelingsaangelegenheden welke, zoals de huidige Economische Commissie van de O.E.E.S., onder meer verantwoordelijk zal zijn voor het geregelde onder-

zoek van de economische situatie en de economische politiek in de Lid-Staten. In de nieuwe commissie zullen voorts ten behoeve van de raad aanbevelingen worden opgesteld op basis van ontwikkelingsprogramma's der minder ontwikkelde landen van de O.E.S.O.

De ondergetekenden verwachten dat de werkzaamheden op het gebied van de economische politiek nog een intensiever karakter zullen krijgen. Aan een goede samenwerking op dit gebied bestaat ook steeds duidelijker behoefte. Enerzijds vertoont immers het economische leven in de afzonderlijke staten een eigen ontwikkeling, hetgeen in deze staten tot verschillend gerichte maatregelen noopt, anderzijds is de economische onderlinge afhankelijkheid van de Lid-Staten der O.E.S.O. zo groot, dat genoemde maatregelen veelal repercussies in andere landen met zich brengen.

De noodzaak van internationale samenwerking, die zich uiteraard steeds door middel van consultaties zal moeten voltrekken, doet zich te meer gevoelen omdat onder het vigerende stelsel van vaste wisselkoersen een correctie van een onevenwichtige betalingsbalanspositie niet automatisch tot stand komt, doch doelbewust ingrijpen der nationale autoriteiten behoeft. In dit verband kan worden gewezen op de tekorten op de Amerikaanse en de overschotten op de Duitse betalingsbalans, op de gang van zaken op de valutamarkt in het naaste verleden en op het uiteenlopen van de rentepolitiek van de Lid-Staten, die daarvan mede de oorzaak is geweest. Dit zijn alle vraagstukken waarover de Commissie voor de Economische Politiek zich zal moeten beraden en waarvoor zo mogelijk oplossingen dienen te worden gevonden.

Het verheugt de Regering dat recente uitspraken van de Amerikaanse Regering erop wijzen, dat deze de O.E.S.O. als het vaste kader beschouwt waarbinnen in internationaal verband vraagstukken als hierboven bedoeld diepgaand en regelmatig onderling kunnen worden besproken.

B. Minder ontwikkelde landen

Krachtens artikel 1, lid b, stelt de organisatie zich ten doel bij te dragen tot een gezonde economische expansie zowel in de deelnemende als in de niet-deelnemende landen, die een proces van economische ontwikkeling doormaken. De leden der organisatie zullen dit doel zowel individueel als gezamenlijk nastreven met passende middelen en in het bijzonder door kapitaal te doen toevloeien naar deze landen. Daarbij zal rekening worden gehouden met het belang van het ontvangen van technische bijstand en het zich verzekeren van zich uitbreidende exportmarkten voor hun volkshuishoudingen (artikel 2, lid e).

Wat de behandeling van de ontwikkelingsproblemen der minder ontwikkelde leden-landen betreft, daarmee zullen in het bijzonder belast zijn de Commissie tot Onderzoek van Economische en Ontwikkelingsvraagstukken (Economic and Development Review Committee) en een Commissie voor Technische Bijstand (Technical Assistance Committee). Eerstgenoemde commissie heeft mede tot taak de ontwikkelingsprogramma's van de minder ontwikkelde leden-landen te onderzoeken en daaromtrent aanbevelingen tot de raad te richten. Tevens zal zij de raad bijstaan met advies over andere ontwikkelingsproblemen, die deze landen aan de organisatie voorleggen. De Commissie voor Technische Bijstand zal zich bezighouden met vraagstukken van technische hulp, die aan de minder ontwikkelde leden-landen verleend zal worden, zulks in het voetspoor van het huidige Europese Produktiviteits-agentschap.

De ondergetekenden zijn van mening, dat in de huidige situatie naast de op dit terrein reeds werkzame organisaties geen behoefte bestaat aan een optreden van de O.E.S.O. zelf als een hulpverlenende organisatie ten aanzien van minder ontwikkelde landen, die geen lid van de O.E.S.O. zijn. Naar het zich laat aanzien zal haar operationele activiteit beperkt blijven tot het werkkterrein, tot dusver bestreken door het Europese Produktiviteits-agentschap ten behoeve van de minder ontwikkelde landen van de O.E.E.S.

Hoewel nog geen concrete afspraken zijn gemaakt over de

taak van de O.E.S.O. op het terrein van het ontwikkelingsvraagstuk in het algemeen, menen de ondergetekenden, mede op grond van de ervaringen in de D.A.G., dat deze taak hoofdzakelijk van drieërlei aard zal dienen te zijn.

De organisatie zal zich bezig moeten houden met het verzamelen van gegevens over de verschillende vormen waarin kapitaal en technische bijstand verstrekt worden. De onderlinge uitwisseling van deze gegevens en de daarbij aansluitende bespreking van de door de leden opgedane ervaring, zullen vervolgens de grondslag kunnen vormen voor de consultatie over en de coördinatie van de algemene beginselen van het door de leden gevoerde en te voeren beleid. Ten slotte biedt de organisatie de leden de mogelijkheid om zo nodig overleg te plegen over plannen voor gezamenlijke actie in de Verenigde Naties en in andere mondiale organisaties; ook zouden desgewenst in de organisatie initiatieven kunnen worden ontwikkeld, ten einde te komen tot de oprichting van consortia of regionale bijstandsplannen, zulks in samenwerking met de zo juist genoemde wereldorganisaties.

De O.E.S.O. zal er zich bij de uitvoering van haar hierboven omschreven algemene taak ten aanzien van het ontwikkelingsvraagstuk voor moeten hoeden terreinen te betreden, die beter door de Verenigde Naties en andere wereldwijde organisaties kunnen worden bewerkt. De Regering stelt zich op het standpunt — en weet zich daarbij gesteund door de meeste andere O.E.S.O.-leden —, dat duplicatie zoveel mogelijk dient te worden vermeden.

Van de O.E.S.O.-organen, die zich met de algemene problemen van de ontwikkeling zullen bezighouden, dient — behalve uiteraard de raad — vooral genoemd te worden de Commissie voor Ontwikkelingsbijstand (Development Assistance Committee). Deze commissie zal met dezelfde functie, kenmerken en tot kapitaal exporterende landen beperkte ledenkring de D.A.G. opvolgen, die, zoals hierboven in hoofdstuk I, paragraaf 3, vermeld, op de Economische Conferentie van 13 januari 1960 werd opgericht.

De commissie zal dus het in de D.A.G. aangevangen overleg over de methoden van hulpverlening en verstrekking van privékapitaal en de verruiming en verbetering daarvan voortzetten. De wens het lidmaatschap der commissie beperkt te houden tot een aantal kapitaal exporterende landen — waaronder ook een niet-lid van de O.E.S.O.: Japan — en haar een belangrijke mate van zelfstandigheid te verlenen, maakte het noodzakelijk een bijzondere regeling voor haar positie in de O.E.S.O. te treffen, welke afwijkt van die der andere O.E.S.O.-commissies. Zo zal de commissie voor ontwikkelingsbijstand over de door haar behandelde vraagstukken zowel aan de raad als aan de Staten, die aan haar werkzaamheden deelnemen, aanbevelingen kunnen richten. Anderzijds zal zij echter niet namens de O.E.S.O. zelf kunnen optreden dan na verkregen instemming van de raad.

De ondergetekenden zijn ervan overtuigd, dat de door de D.A.G. aangevangen en in de commissie voor ontwikkelingsbijstand voort te zetten bespreking van de ontwikkelingsproblemen in belangrijke mate zal bijdragen tot een verhoging van de doeltreffendheid der kapitaalverstrekking aan de minder ontwikkelde landen. De Regering zal er krachtig naar streven, dat deze commissie de leemten opvult, die in het beleid van de Noordatlantische Staten in dit opzicht nog bestaan, en dat zij een betere coördinatie van dit beleid tot stand brengt.

C. Handel

Zoals reeds in paragraaf 3 werd vermeld, heeft het enige moeite gekost de handelspolitiek als een afzonderlijke doelstelling in het verdrag opgenomen te krijgen (artikel 1, lid c). Gezien de gewijzigde internationale situatie, en met name het verdwijnen van de betalingsbalansmoeilijkheden der Europese landen, zal evenwel de handelspolitiek in O.E.S.O.-verband een ander karakter hebben dan aanvankelijk in de O.E.E.S. het geval was. Zo zijn de Lid-Staten gehouden de opheffing der handelsbelemmeringen op het gebied der kwan-

titatieve beperkingen te bewerkstelligen, en wel op non-discriminatoire basis in overeenstemming met de bepalingen van het I.M.F. en het G.A.T.T.

De gekozen formuleringen van artikel 1, lid c, en van artikel 2, lid d, lijken ruim en flexibel genoeg om iedere gewenste activiteit op handelsgebied in de toekomst mogelijk te maken.

De organisatie zal zich ook bezighouden met het vraagstuk der samenwerking tussen de bestaande Europese regionale groeperingen, waarbij overigens in overeenstemming gehandeld dient te worden met de bepalingen van het I.M.F. en het G.A.T.T. Deze activiteit van de organisatie wordt uitdrukkelijk erkend.

Uit de in artikel 2, lid d, gekozen woorden „afbraak der handelsbelemmeringen” kan worden afgeleid, dat de organisatie ook de afbraak der douanetarieven moet bevorderen.

De Regering heeft zich van den beginne af op het standpunt gesteld, dat de O.E.S.O. ook op tariefgebied zou moeten streven naar een bevordering der doeleinden van het G.A.T.T., te weten een verlaging der tariefmuren ter uitbreiding van de wereldhandel. Uiteraard zullen de eigenlijke tariefonderhandelingen in het G.A.T.T. zelf blijven plaatsvinden.

Tijdens de onderhandelingen is gebleken, dat vooral de Regering van de Verenigde Staten er bezwaren tegen heeft, tarifaangelegenheden in de O.E.S.O. te behandelen. Tijdens de behandeling van het O.E.S.O.-verdrag in de Amerikaanse Senaat is echter de mogelijkheid daartoe formeel wel opengelaten.

De Regering zou het betreuren, indien a priori enig onderdeel van de handelspolitiek zou worden uitgesloten van de activiteiten der organisatie. Zij hoopt, dat in het kader van de O.E.S.O. bij voorbeeld een constructief gesprek zal kunnen plaatsvinden over de problemen, die voortvloeien uit de groepsvorming van de Zes en de Zeven. Voor een zodanig gesprek is de Handelscommissie van de O.E.S.O. een geëigend orgaan.

Deze commissie heeft tevens tot taak het algemene handelsbeleid en de handelspraktijken der Lid-Staten te confronteren en specifieke handelsproblemen te onderzoeken. Zij zal voorts deelnemen aan het werk, dat verband houdt met het verstrekken van leningen uit het Europese Fonds aan Lid-Staten, die tijdelijk betalingsbalansmoeilijkheden ondervinden. Aanbevelingen moeten worden opgesteld ten einde te bevorderen, dat deze landen hun liberalisatiemaatregelen handhaven of uitbreiden of, in geval van noodgedwongen tijdelijke deliberalisaties, zo snel mogelijk weer invoeren.

Alle bestaande voorzieningen van de O.E.E.S. op het gebied van de handel, zoals de liberalisatiecode voor het handelsverkeer, zullen bij inwerkingtreding van het O.E.S.O.-verdrag vervallen. Een aantal dezer voorzieningen zal echter na deze inwerkingtreding nogmaals zorgvuldig worden onderzocht, ten einde na te gaan welke elementen in de toekomst nog van waarde blijven.

Hieronder vallen onder meer voorzieningen met betrekking tot de hulp aan de export, de beperkingen op export en de administratieve en technische belemmeringen voor de handel en voorts voorzieningen welke de mogelijkheid van een wederinvoering van restrictieve maatregelen beperken.

D. Europese Monetaire Overeenkomst, diensten- en kapitaalverkeer

De Europese Monetaire Overeenkomst (E.M.O.), welke voor Nederland op 25 november 1957 werd bekrachtigd en eind december 1958 in werking trad, blijft voortbestaan. De Verenigde Staten en Canada zullen althans voorlopig niet aan de E.M.O. deelnemen. De artikelen van de Europese Monetaire Overeenkomst zullen door de Bestuursraad van de E.M.O., in het licht van de hervorming der O.E.E.S. en van een alomvattend periodiek onderzoek naar de werkzaamheden van de E.M.O., worden herzien. De Bestuursraad van de E.M.O. zal vóór 30 september 1961 aan de Raad van de O.E.E.S. haar herzieningsvoorstellen indienen. Ook de besluiten verband houdende met de werkzaamheden van de E.M.O. zullen in het licht van de gewijzigde situatie worden aangepast.

De liberalisatiecodes voor diensten- en kapitaalverkeer worden momenteel nog aangetast en herzien. Een definitieve tekst was bij de ondertekening van het verdrag nog niet gereed, aangezien de Canadese en Amerikaanse autoriteiten hun standpunt nog niet op alle punten hadden geformuleerd. In de nieuwe liberalisatiecodes voor diensten- en kapitaalverkeer zullen de voordelen van de liberalisatie in beginsel worden uitgestrekt tot alle leden van het I.M.F. op een non-discriminatoire basis. De voorzieningen, die, buiten de codes, op het gebied van het diensten- en kapitaalverkeer zijn getroffen, zullen merendeels in de nieuwe organisatie worden overgenomen.

De voor Nederland zo belangrijke Commissie voor het Zeevervoer zal, onder deelneming van de Verenigde Staten en Canada, worden gehandhaafd. Een zinsnede in de huidige code voor het dienstenverkeer, waarin het beginsel van het vrije verkeer in de scheepvaart is vastgelegd, zal echter, ingevolge een door de Amerikaanse Regering nog te formuleren voorbehoud, niet op de Verenigde Staten van toepassing zijn. Als argument wordt opgegeven, dat toepassing van dit beginsel enigermate in conflict zou komen met de Amerikaanse economische wetgeving. Achter dit formele argument verschuilt zich de wens tot handhaving van de door de Amerikaanse Administratie en het Congres steeds krachtig aangehangen politiek met betrekking tot het vervoer van niet-commerciële ladingen, welke politiek geheel is gericht op de bevoordeling van eigen vlag.

Hoewel de ondergetekenden er uiteraard de voorkeur aan zouden hebben gegeven indien de Verenigde Staten de betreffende passage wel hadden onderschreven, moet worden gehoopt, dat de uitzonderingspositie, die dit land thans expliciet inneemt, een aanknopingspunt zal vormen voor een gesprek in de nieuwe organisatie, waardoor het beleid van de Verenigde Staten op dit gebied in gunstige zin kan worden beïnvloed.

E. Landbouw en visserij

Overeengekomen is, dat de werkzaamheden betreffende de landbouw en de visserij zullen worden geïntensiveerd en dat ernaar zal worden gestreefd deze werkzaamheden meer dan voorheen te integreren in het geheel van de activiteiten der nieuwe organisatie.

Voor landbouwproblemen zal een commissie worden ingesteld, die zo nodig voor belangrijke problemen op ministerieel niveau bijeen zal kunnen komen. Deze commissie zal, in afwijking van de vroegere situatie, onder de raad staan. Het ligt in de bedoeling, dat zij nauw zal samenwerken met de commissies, die verantwoordelijk zijn voor economische politiek, handelsproblemen en hulp aan minderontwikkelde landen.

Voor de werkzaamheden op visserijgebied zal een afzonderlijke commissie worden opgericht.

Aan de Landbouwcommissie is een ruime taakopdracht verleend, die nagenoeg samenvalt met het werkkerrein van de Landbouwcommissie in de O.E.E.S.

Ten aanzien van de voorzieningen op landbouwgebied is het volgende besloten.

De voorzieningen met een meer technisch karakter zullen in de nieuwe organisatie worden overgenomen. Het besluit, dat handelt over de noodprocedure in geval van een dreigende zuivelcrisis, zal als zodanig niet worden gehandhaafd. Wel is overeengekomen, dat voor de Europese Leden deze procedure — die voorziet in een snelle bespreking van de kritieke situatie — zal blijven openstaan. De Verenigde Staten en Canada zullen aan dergelijke besprekingen kunnen deelnemen.

De aanbevelingen met betrekking tot de door de Regering zo belangrijk geachte confrontatie van de landbouwpolitiek van de leden en de geassocieerde leden zullen als zodanig niet behouden blijven. In de algemene taakomschrijving van de nieuwe organisatie zijn echter alle concrete activiteiten, die onder de O.E.E.S.-consultatieprocedure vielen, wel vermeld.

De enkele resterende O.E.E.S.-besluiten zijn op aanrand van de Noordamerikaanse landen vervallen verklaard, ofschoon wel is vastgesteld, dat beginselen en methoden, die in deze besluiten zijn vervat, tot leidraad zullen dienen voor het toekomstige werk van de O.E.S.O.

F. *Andere werkzaamheden*

Het Europees Produktiviteitsagentschap en het Bureau voor Wetenschappelijk en Technisch Personeel zullen worden opgeheven. De werkzaamheden van deze organen zullen echter in de nieuwe organisatie in onderscheiden commissies worden voortgezet, waarbij bijzondere aandacht aan de technische bijstand aan minder ontwikkelde Leden-Landen en aan de ontwikkeling van de wetenschappelijke en technische hulpbronnen zal worden besteed.

De werkzaamheden van het Europees Agentschap voor Kernenergie zullen worden voortgezet en de desbetreffende besluiten zullen worden gehandhaafd. Canada en de Verenigde Staten zullen voorshands echter niet als volledig lid van het agentschap aan de werkzaamheden deelnemen.

Onderwerp van discussie is nog of de werkzaamheden der z.g. „verticale commissies” op dezelfde voet dienen te worden voortgezet. Ten aanzien van de energie-, de olie- en de chemische commissie is men reeds tot de conclusie gekomen, dat zij ook in de nieuwe organisatie gehandhaafd dienen te worden. Naar Nederlandse opvatting zijn de werkzaamheden van vele andere commissies eveneens van zodanig belang, dat hun voortbestaan in de O.E.S.O. gewenst is.

De meeste voorzieningen op het gebied van het verkeer van arbeidskrachten, de organisatie van arbeidsbureaus en dergelijke zullen worden gehandhaafd. Een aantal van deze besluiten zullen echter door de Noordamerikaanse leden of een dezer landen voorshands niet worden overgenomen.

Op het gebied van het toerisme zullen de meeste besluiten en aanbevelingen worden gehandhaafd, zij het, dat deze merendeels niet of niet geheel van toepassing zullen zijn voor de Verenigde Staten en/of Canada.

Ook zullen nog een aantal andere specifieke werkzaamheden, bij voorbeeld op fiscaal gebied, worden voortgezet.

II. 2. *Het Koninkrijk en de O.E.S.O.*

Het verdrag, waarbij de O.E.E.S. in 1948 werd opgericht, werd destijds bekrachtigd voor het gehele Koninkrijk. Aangezien de O.E.E.S. echter tot eerste doel had te komen tot het economisch herstel van de Lid-Staten, die ten gevolge van de oorlog zwaar hadden geleden en die het voorwerp waren geworden van druk uit het communistische blok, sprak het vanzelf, dat de werkzaamheden van de O.E.E.S. zich op Europa concentreerden. De Lid-Staten van de O.E.E.S. konden bovendien voor de met hen verenigde landen en gebieden buiten Europa over het algemeen moeilijk uit de besluiten van de O.E.E.S.-raad voortvloeiende verplichtingen op zich nemen, daar de economie dezer landen en gebieden veelal anders was ingesteld dan de Europese en uiteraard ook rekening gehouden diende te worden met de eigen beslissingsbevoegdheid welke verschillende dezer landen en gebieden op economisch terrein bezaten. Wel profiteerden zij van sommige in Europa getroffen maatregelen, aangezien b.v. de liberalisatie van het handelsverkeer in feite ook gold voor de import uit deze landen en gebieden. Nadat het herstel van Europa in grote lijnen voltooid kon worden genoemd, werden de werkzaamheden van de O.E.E.S. op dezelfde voet — dus geconcentreerd op Europa — voortgezet.

In de nieuwe organisatie zal echter, naar het zich laat aanzien, de nadruk meer dan tevoren liggen op de behandeling van wereldwijde economische problemen, welke ook van belang zijn voor de niet-Europese landen van het Koninkrijk. Verwacht kan worden, dat het in het algemeen gemakkelijker zal zijn in de kring van de O.E.S.O. voor de belangen van deze landen gehoor te vinden, indien het Koninkrijk in zijn geheel lid van deze organisatie is.

In het licht van de bovenstaande overweging achten de Regeringen van Suriname en de Nederlandse Antillen het wenselijk, dat het verdrag ook namens hun landen wordt bekrachtigd. Om dezelfde reden meent de Nederlandse Regering, dat bij de bekrachtiging Nederlands Nieuw-Guinea niet van de gelding van het verdrag dient te worden uitgezonderd.

Voor wat betreft de wijze waarop het standpunt van het

Koninkrijk in de nieuwe organisatie zal worden bepaald, zij vermeld, dat, voor zover de betreffende onderwerpen de belangen van Suriname en de Nederlandse Antillen raken, deze landen zullen worden betrokken bij het vaststellen van de instructies die aan de Koninkrijksvertegenwoordiger in de organen van de O.E.S.O. zullen worden verstrekt.

II. 3. *Nadere toelichting op het verdrag.*

A. *Organen.*

De raad. Evenals in de O.E.E.S. zal ook in de O.E.S.O. de raad het centrale orgaan zijn, waarvan alle handelingen der organisatie uitgaan (artikel 7). De raad zal in beginsel zijn beslissingen slechts kunnen nemen met eenparigheid van stemmen, zoals in artikel 6 van het verdrag wordt uiteengezet. De raad kan krachtens artikel 7 zowel op ministerieel als op ambtelijk niveau vergaderen. Onder de raad zullen alle andere organen van de O.E.S.O. ressorteren.

Evenals in de O.E.E.S. kunnen de uitspraken van de raad een tweetal vormen aannemen; namelijk besluiten, die de leden binden, en aanbevelingen. Voorts kan de raad overeenkomsten sluiten met leden, niet-leden en andere internationale organisaties (artikel 5). Ten slotte mogen ondergetekenden wijzen op artikel 12, dat ook nog de mogelijkheid kent van het uitspreken van desiderata jegens derden.

De Secretaris-Generaal. In verband met de wenselijkheid de doeltreffendheid van de organisatie te bevorderen, werd besloten, dat de Secretaris-Generaal een sterke plaats in de structuur zal innemen. Terwijl in de O.E.E.S. een der leden optrad als voorzitter van de raad, zal in de O.E.S.O. de Secretaris-Generaal de op ambtelijk niveau gehouden vergadering van de raad voorzitten (artikel 10, lid 2), terwijl het lid, dat voorzitter zal zijn van de raad bij de vergaderingen op ministerieel niveau, in elk geval na twee jaar zal dienen af te treden (artikel 8).

Volgens artikel 11 is de Secretaris-Generaal bevoegd, zelfstandig het personeel te benoemen, voor zover dit past in het door de raad goed te keuren organisatieschema; in de O.E.E.S. daarentegen diende voor de benoeming van de leidinggevende functionarissen de raad zijn instemming te geven. Afsgesproken werd in het personeelstatuut van de organisatie te bepalen dat, hoewel rekening moet worden gehouden met de noodzaak van het aantrekken van zo kundig mogelijk personeel, toch zoveel mogelijk een rechtvaardige verdeling van de personeelsplaatsen onder de nationaliteiten van de Lid-Staten van de organisatie zal moeten plaatsvinden.

Voorts zal in het personeelstatuut een algemene bepaling worden opgenomen dat stafleden geen bezoldiging van buiten de organisatie zullen mogen aanvaarden zonder toestemming van de Secretaris-Generaal. Deze zal, ingeval hij ontheffing verleent van deze regel, de raad over de gevallen of categorieën van gevallen inlichten onder opgave van redenen.

B. *Betrekkingen met vertegenwoordigers van de Parlementen der Lid-Staten.*

Tijdens de onderhandelingen werd het voorstel besproken dat was verwerkt in recommandatie 245 van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa. Daarin stelde de vergadering voor een regeling te treffen, die zou voorzien in parlementaire besprekingen over de O.E.S.O.-werkzaamheden gedurende bijeenkomsten, waaraan, naast de leden van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa, ook parlementsleden uit landen, die niet Lid van de Raad van Europa zijn, deelnemen. Zoals reeds aan de Tweede Kamer in de memorie van antwoord inzake hoofdstuk III van de rijksbegroting van het dienstjaar 1961 (blz. 44, 117) werd medegedeeld, konden de Regeringen van de verenigde Staten en Canada zich voorshands niet in deze zin binden. De Amerikaanse vertegenwoordigers meenden, dat het niet op hun weg lag, gezien de bijzondere verhouding tussen het Congres en de Administratie in de Verenigde Staten, vooruit te open op een beslissing over een kwestie, waarover naar hun mening het Congres zelfstandig dient te

beslissen. De Canadese vertegenwoordiger heeft zich hierbij aangesloten. De Regering acht het, zoals de eerste ondergetekende in de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 23 februari jl. (*Handelingen II* 1960/61, blz. 573) reeds tot uitdrukking bracht, nuttig, dat van Europese parlementaire zijde de initiatieven worden ontwikkeld, ten einde het standpunt van de Noordamerikaanse parlementariërs in dezen gunstig te beïnvloeden.

Ondergetekenden spreken de hoop uit, dat binnen niet al te lange tijd een besluit zal kunnen worden genomen, waarbij op zo bevredigend mogelijke wijze de samenwerking tussen de O.E.S.O. en de parlementariërs uit de Lid-Staten wordt geregeld, hetzij in de vorm van een protocol, zoals voorgesteld in recommanatie 245, hetzij in de vorm van een besluit van de raad, zoals bedoeld in recommanatie 273 van de Raadgevende Vergadering.

C. Betrekkingen met andere organisaties en met niet-leden. E.E.G., Euratom en E.G.K.S.

De Zes Leden van de Europese Gemeenschappen verkeren uit hoofde van dit lidmaatschap in de O.E.S.O. in een bijzondere positie. Rekening moet immers worden gehouden met het feit, dat op een belangrijk deel van het terrein, waarop de O.E.S.O. zich zal bewegen, de Europese Gemeenschappen eveneens bevoegd zijn en zelfs te zijner tijd als eenheid moeten optreden. Op dit terrein diende derhalve te worden voorzien in de mogelijkheid van een gezamenlijk optreden namens deze Gemeenschappen. Een dergelijk gezamenlijk optreden wordt mogelijk gemaakt krachtens de regeling, die ingevolge artikel 13 van het verdrag in Aanvullend Protocol nr. 1 is getroffen. Dit protocol verwijst voor het antwoord op de vraag, wanneer en op welke wijze (d.w.z. door de Zes Leden en/of door de commissies en de Hoge Autoriteit) het gezamenlijk optreden zal plaatsvinden, naar de desbetreffende bepalingen van de verdragen van de Europese Gemeenschappen.

Aangezien de Gemeenschappen als zodanig geen lid zijn van de O.E.S.O., beschikken zij niet over een eigen stemrecht, doch de Zes Leden zullen hun stem moeten uitbrengen overeenkomstig het standpunt dat in Gemeenschapsverband is overeengekomen.

De in Aanvullend Protocol nr. 1 voorziene deelneming van de Commissie van de E.E.G. en Euratom en de Hoge Autoriteit van de E.G.K.S. aan de werkzaamheden van de O.E.S.O. zal het ook overigens mogelijk maken deze Gemeenschapsorganen nauw bij de activiteit van de O.E.S.O. te betrekken, hetgeen mede van belang is in verband met het aandeel in de beleidsvorming dezer Gemeenschappen, dat zij krachtens de Verdragen van Rome en Parijs leveren.

Betrekkingen met de Europese Vrijhandelsassociatie, het G.A.T.T., en andere intergouvernementele organisaties.

Overeengekomen is, dat de Secretaris-Generaal van de Europese Vrijhandelsassociatie aan het werk van de O.E.S.O. zal deelnemen. Een speciaal protocol ter regeling van de positie van de leden dezer associatie werd niet nodig geacht, aangezien deze associatie geen overdracht van bevoegdheden, zoals de Europese Gemeenschappen, kent.

Daar de werkzaamheden van de Handelscommissie van de O.E.S.O. nauw verband houden met het werkterrein van het G.A.T.T., zal een regeling worden getroffen, die een vertegenwoordiging van het G.A.T.T. in de Handelscommissie mogelijk maakt.

De betrekkingen die de O.E.E.S. reeds onderhoudt met andere internationale organisaties, zullen ook door de O.E.S.O. worden gehandhaafd. In het bijzonder betreft het hier de relaties met de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties en een aantal gespecialiseerde organisaties. Naar de mening van ondergetekenden zal het noodzakelijk zijn, dat de O.E.S.O. eveneens met die instellingen van de Verenigde Naties en haar gespecialiseerde organisaties nauwe banden aanknoopt, welke op het gebied van de hulp aan onderontwikkelde landen werkzaam zijn.

Betrekkingen met werkgevers- en werknemersorganisaties.

Zowel de werkgevers- als de werknemersorganisaties in de landen van de O.E.E.S. zijn steeds bij het werk dezer organisatie betrokken geweest. De ondergetekenden zijn van oordeel, dat deze banden in de O.E.S.O. behouden dienen te blijven en, zo mogelijk, versterkt moeten worden. De Regering acht het in het bijzonder van belang, dat ook de Noordamerikaanse organisaties worden ingeschakeld.

Momenteel wordt in Parijs in het Voorbereidende Comité overleg gepleegd over de vorm, die het contact met werkgevers- en werknemersorganisaties in de O.E.S.O. zou kunnen krijgen. Daarbij is een voorstel in bespreking van het "Joint Trade Union Advisory Committee to the O.E.E.C.", om een adviescommissie op te richten, waarin zowel werkgevers als werknemers zitting hebben. Het Voorbereidende Comité heeft in zijn rapport de noodzaak erkend het stelsel van raadplegingen van werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers te handhaven en verder uit te bouwen.

Betrekkingen met Finland en Zuid-Slavië.

Besloten is de huidige relaties tussen de O.E.E.S. en Finland en Zuid-Slavië ook in de nieuwe organisatie voort te zetten en eventueel uit te breiden. Artikel 12, lid c, biedt de mogelijkheid ook andere niet-leden of organisaties op de door de raad vast te stellen voorwaarden uit te nodigen aan de werkzaamheden van de organisatie deel te nemen.

D. Opmerkingen naar aanleiding van enkele artikelen

Artikel 6. Uit dit artikel blijkt, dat de beslissingsbevoegdheden in de O.E.S.O. zullen berusten op het beginsel van de, zij het door de mogelijkheid van uitzonderingen enigszins afgezwakte, eenparigheid van stemmen.

De eerste uitzondering is omschreven in de eerste paragraaf van het artikel, waarin de mogelijkheid wordt opengelaten, dat de raad voor bepaalde gevallen anderszins beslist.

De tweede uitzondering volgt uit paragraaf 2 van het artikel, waarin de mogelijkheid van onthouding wordt geschapen, in welk geval de onthoudende Staat niet gebonden is aan de aldus tot stand gekomen beslissing. Met behulp van deze paragraaf zal, naar het zich laat aanzien, een aantal activiteiten worden voortgezet of geëntameerd zonder dat de nieuwe Noordamerikaanse leden daaraan dan zullen deelnemen. De hierboven reeds besproken Europese Monetaire Overeenkomst en het Europese Agentschap voor de Kernenergie zijn hiervan voorbeelden.

Ten slotte wordt in de laatste paragraaf gesproken over de mogelijkheid, dat bepaalde besluiten, na te zijn aangenomen, door een lid niet zouden kunnen worden uitgevoerd, omdat daarvoor eerst zal moeten worden voldaan aan zekere constitutionele eisen, b.v. aanpassing van de interne wetgeving. In dat geval wordt de definitieve toepassing opgeschort totdat aan die constitutionele eisen is voldaan, terwijl inmiddels het besluit voorlopig kan worden toegepast door de andere leden van de organisatie, in wier landen niet eerst een bepaalde, op de constitutie berustende, procedure behoeft te worden gevolgd. In het geval, dat grondwettelijke bezwaren zich voordoen, zal de betrokken Lid-Staat uitdrukkelijk bij het nemen van een besluit moeten mededelen, dat hij een beroep doet op deze paragraaf. Besloten is, dit laatste in het Reglement van Orde van de raad vast te leggen.

Artikel 14 en 15. Uit deze artikelen blijkt, dat voor de hervorming van de O.E.E.S. een systeem is gekozen, dat het midden houdt tussen een reorganisatie van de bestaande organisatie en het oprichten van een nieuwe organisatie. Zo wordt in artikel 14 niet uitgegaan van de veronderstelling, dat de ondertekenaars, welke nog niet hebben bekrachtigd of aanvaard, zonder meer het recht behouden, aan de werkzaamheden te blijven deelnemen. Om dezelfde reden zal het verdrag van kracht kunnen worden zonder dat alle leden van de O.E.E.S. het hebben goedgekeurd. Immers, 15 bekrachtigingen of aanvaardingen zijn voldoende om het verdrag in werking te doen treden.

Duidelijk komt het gekozen systeem van een middenweg ook tot uitdrukking in artikel 15. Hoewel dit artikel stelt, dat de rechtspersoonlijkheid van de O.E.E.S. overgaat op de nieuwe organisatie, zullen de voorzieningen van de O.E.E.S. opnieuw moeten worden goedgekeurd om van kracht te blijven in de nieuwe organisatie.

Zoals hierboven reeds is uiteengezet in de paragraaf over het verloop der onderhandelingen, vormde de vraag wat met de voorzieningen („acts”) van de O.E.E.S. diende te geschieden een moeilijk punt. Besloten werd een lijst van voorzieningen op te stellen, welke — al of niet met wijzigingen — in de O.E.S.O. behouden dienden te blijven. Krachtens het bij artikel 15 behorende „Memorandum of Understanding” zijn de ondertekenaars van het verdrag overeengekomen, hun vertegenwoordigers in de Raad van de O.E.S.O. op te dragen te stemmen vóór het handhaven van de voorzieningen, die op bovengenoemde lijst zijn geplaatst. De Noordamerikaanse leden hebben zich echter het recht voorbehouden zich van deze verplichting ontslagen te achten ten aanzien van die voorzieningen, waartegen van de zijde van hun Parlementen ernstige bezwaren mochten rijzen.

Daar echter in de Amerikaanse Senaat en in het Canadese Huis van Volksvertegenwoordigers niet over specifieke voorzieningen is gesproken en zulks, naar het zich laat aanzien, evenmin het geval zal zijn in de Canadese Senaat, menen de ondergetekenden zich van verder commentaar op de tekst van het memorandum te mogen onthouden.

Artikel 16. In dit artikel wordt voorzien in de mogelijkheid, dat een lid bezwaren koestert tegen een besluit van de raad een Staat uit te nodigen tot het verdrag toe te treden, doch deze toetreding anderzijds toch niet wenst te verhinderen. In zulk een geval kan de raad met algemene stemmen beslissen, dat onthouding van stemming is toegestaan, in welk geval, in afwijking van de algemene regel in artikel 6, het besluit voor alle leden zal gelden.

Artikel 19 en Aanvullend Protocol nr. 2. De voorrechten en immuniteiten van de organisatie in de Europese leden van de O.E.S.O. zullen blijkens dit protocol die zijn, welke tot dusver voor de O.E.E.S. van kracht zijn. In verband met bezwaren van interne politieke aard van de Noordamerikaanse leden is een bijzondere regeling voorzien voor de immuniteiten en voorrechten, welke de organisatie in deze landen zal genieten. Tevens is vastgelegd, dat eventueel aan de Europese Gemeenschappen en aan de Europese Vrijhandelsassociatie speciale voorrechten zullen worden verleend. Hierover zal nog een definitief besluit moeten worden genomen.

Nederland heeft gedurende de onderhandelingen het probleem van een stafheffing op de salarissen van de leden van het secretariaat van de O.E.S.O. aan de orde gesteld. Hoewel van enkele Staten steun werd ontvangen, wilden de meeste landen in dit stadium hierover geen beslissing nemen. Overeengekomen werd de discussie over de invoering van de stafheffing, waartoe het protocol de mogelijkheid openlaat, in het Voorbereidend Comité voort te zetten. De Regering is voornemens zoveel in haar vermogen ligt de invoering van de stafheffing te bevorderen.

Artikel 20. In verband met de mogelijkheid, dat aan speciale projecten niet alle Lid-Staten zullen deelnemen, moest de mogelijkheid worden geschapen de kosten van dergelijke projecten volgens een andere verdeelsleutel te verdelen dan die, welke zal gelden voor de rest der uitgaven. In verband daarmee spreekt artikel 20, lid 2, over „algemene uitgaven” en „andere uitgaven”. De criteria voor deze twee soorten uitgaven zullen in het Financiële Reglement worden vastgesteld.

Protocol nopens de herziening van het Verdrag voor de Europese Economische Samenwerking van 16 april 1948

Zoals voor wat het Koninkrijk betreft uit een aantekening bij de handtekeningen en wat de Bondsrepubliek Duitsland betreft uit een mondeling bij de ondertekening afgelegde verklaring blijkt, hebben beide landen dit protocol doen ondertekenen onder voorbehoud van bekrachtiging; voor de andere ondertekenaars treedt dit protocol in werking op het ogenblik van de inwerkingtreding van het O.E.S.O.-verdrag (vide ook artikel 14, § 3). Voor het Koninkrijk was deze reserve noodzakelijk in verband met artikel 64 van de Grondwet, dat stelt, dat de regels voor de goedkeuring van verdragen ook gelden bij het opzeggen daarvan, in casu het doel van het onderhavige protocol. De andere Regeringen waren van oordeel, dat hun constitutie hen niet verplichtte dit protocol te doen goedkeuren door de Parlementen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.

De Minister van Economische Zaken a.i.,
J. ZIJLSTRA.

De Minister van Financiën,
J. ZIJLSTRA.

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*
J. CALS.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
H. A. KORTHALS.

De Minister van Landbouw en Visserij a.i.,
VAN ROOY.

*De Minister van Sociale Zaken
en Volksgezondheid,*
VAN ROOY.